

2014-06-18

ANIKOM
2014-06-23

FI Dnr xx-xxxx
(Anges alltid vid svar)

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Ränteantagandet i FFFS 2007:24 Försäkringstekniska grunder

Finansinspektionen har gjort en översyn av ränteantagandet i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:24) om försäkringstekniska grunder, de så kallade tryggandegrunderna. Dessa föreskrifter ska tillämpas av företag som tryggar pensionsutfästelser enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. (Tryggandelagen) när de beräknar kapitalvärde enligt 3 § samma lag.

Det nya ränteantagandet i grunderna är avsett att börja tillämpas den 31 december 2015.

Bifogat återfinns en promemoria med förslaget som ger en bakgrund till översynen av ränteantagandet och innehåller Finansinspektionens bedömning av konsekvenserna för de som tillämpar tryggandegrunderna och hur kapitalvärdena kan komma att förändras.

Förslaget innebär en mindre förändring av antagandet om ränta för nominella åtaganden och ingen förändring av antagandet om ränta för åtaganden med indexuppräknung. Förslaget bedöms innebära att kapitalvärdena kommer att öka, för nominella åtaganden.

Ni ges härmed tillfälle att senast fredagen den 15 augusti lämna skriftliga synpunkter till Finansinspektionen på förslaget enligt promemorian. Frågor kan ställas till Per Jakobsson, telefon 08-787 82 11 eller e-post per.jakobsson@fi.se.

FINANSINSPEKTIONEN

Åsa Larson
Områdeschef Försäkring

Bilaga:

PM Räntheantagandet i FFFS 2007:24 Försäkringstekniska grunder

Sändlista:

Bokföringsnämnden
Ekonomistyrningsverket
Företagarna
Försäkringsbolaget Pensionsgaranti (FPG)
Kreditförsäkringsföreningen (KFF)
Landsorganisationen (LO)
Näringslivets Regelnämnd
Privattjänstemannakartellen (PTK)
Redovisningsrådet
Riksrevisionen
Skatteverket
Statens Pensionsverk
Svenska Aktuarieföreningen
Svenska Bankföreningen
Svenska föreningen för partsförvaldade institut för risk- och pensionsplaner (SIRP)
Svenskt Näringsliv
Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)
Sveriges Försäkringsförbund
Sveriges Kommuner och Landsting
Sveriges Redovisningskonsulters förbund
Sveriges Riksbank
Swedish Pension Fund Association (SPFA)
Tjänstemännens centralorganisation (TCO)
Tjänstepensionsförbundet

P R O M E M O R I A

Datum **2014-06-18**
Författare **Per Jakobsson, Malin Löfqvist**

FI Dnr xx-xxxx

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

RÄNTEANTAGANDET I FFFS 2007:24

Sammanfattning

Finansinspektionen har gjort en översyn av ränteantagandet i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:24) om försäkringstekniska grunder (de så kallade tryggandegrunderna).

Föreskrifterna används för att beräkna kapitalvärdet av den pension som arbetstagaren har tjänat in.

Vid utvecklingen av modellen för livförsäkringsföretagens val av räntesats¹ bedömdes räntemarknaden bortom 10 år inte vara tillräckligt likvid, sakna djup och handlas alltför sällan på grund av lågt utbud av statsobligationer. Marknadsräntorna gavs därför full vikt endast upp till 10 år där det bedömdes finnas en fungerande och likvid marknad. Därefter gavs marknadsräntorna avtagande vikt upp till 20 år. Avsättningarna blir då mindre känsliga för rörelser i de längsta statsobligationerna. Som en följd av översynen för livförsäkringsföretagen gjorde Finansinspektionen en liknande bedömning avseende likviditet, djup och frekvent handel även för tryggandegrunderna.

Förslag

Finansinspektionen föreslår att ändra valet av underliggande statsobligation vid bestämmande av ränteantagandet för nominella utfästelser. Idag används den längsta statsobligationen, med cirka 25 års löptid, som underlag vid bestämmandet av räntefoten. Förslaget är att använda en mer likvid, tillgänglig och tillförlitlig statsobligation, vilket för närvarande innebär en statsobligation med löptid runt 10 år.

Finansinspektionen föreslår ingen ändring när det gäller ränteantagande för beräkning av kapitalvärde av värdesäkrade pensionsutfästelser, så kallade reala utfästelser.

Motiv till förslaget

¹ FFFS 2013:23 Föreskrifter och allmänna råd om försäkringsföretags val av räntesats för att beräkna försäkringstekniska avsättningar.

Dagens modell med en enda räntesats för samtliga nominella åtaganden oavsett löptid är baserad på den längsta utgivna statsobligationen. Finansinspektionen anser att detta innebär en risk för att variationen i värdet på åtagandena kan bli konstlat hög eftersom den längsta utgivna statsobligationen inte är särskilt likvid, sällan handlas och saknar djup på grund av lågt utbud från Riksgälden. Det är därför motiverat att utgå från en statsobligation med en mer tillförlitlig marknadsränta, vilket bedöms finnas för nominella statsobligationer med löptid runt 10 år

Förslagets konsekvenser

Förslaget skulle, om det tillämpades för räkenskapsår 2014 omräknat ha medfört en räntefot för nominella utfästelser på 2,0 procent istället för nuvarande 2,6 procent. Detta hade lett till förhöjda pensionsåtaganden.

Eftersom Finansinspektionen normalt inte har tillsyn över den verksamhet där trygghandgrunderna tillämpas är det dock svårt att fullt ut bedöma de ekonomiska effekterna av förslaget.

Bakgrund till förslaget

Finansinspektionen baserar ränteantagandet i föreskriften på ett medelvärde av statsobligationsräntor över de senaste tolv månaderna inför Finansinspektionens årliga beslut i oktober månad. Det beslutade ränteantagandet gäller för bokslut under nästkommande år men får även användas innevarande år. Denna metod innebär både en utjämning över tiden och en viss fördröjning.

Finansinspektionen avser att behålla denna enkla modell eftersom den är etablerad och bedöms innebära en lämplig utjämning över tid. Det som Finansinspektionen föreslår att ändra är valet av underliggande statsobligation. Modellen är idag baserad på den längsta utgivna statsobligationen, med cirka 25 års löptid i dagsläget. De svenska statsobligationerna har dock låg likviditet, saknar djup och handlas sällan bortom 10 år på grund av lågt utbud från Riksgälden. Det är därför motiverat att utgå från en statsobligation med en mer tillförlitlig och tillgänglig marknadsränta.

Det kan noteras att det finns väsentligt fler statsobligationer runt 10 års löptid än 25 år, varför också likviditet bedöms finnas i högre grad vid 10 års löptid jämfört med 25 år. För enkelhetens skull har Finansinspektionen valt att utgå från den statsobligation med längst löptid, där tillräcklig likviditet bedöms finnas, vilken för närvarande är statsobligation 1054 (med förfall 2022). Detta är också i linje med hanteringen av begreppet likviditet i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2013:23) om försäkringsföretags val av räntesats för att beräkna försäkringstekniska avsättningar. För värdesäkrade pensionsutfästelser föreslås ingen förändring, då modellen idag baserar sig på den längsta realränteobligationen, vilken i dagsläget är den löptid som har störst volym bland realränteobligationerna på marknaden.

Den alternativa möjligheten enligt 4 § i föreskrifterna att räkna med ett ränteantagande enligt premiegrunder för pensionsförsäkring om en sådan beräkning inte leder till ett lägre värde föreslås kvarstå. Bestämmelsen kan bidra till ett mer realistiskt kapitalvärde av pensionsåtaganden i de fall när framtida inlösen av arbetsgivarens åtagande med pensionsförsäkring är ett alternativ, som vid till exempel inlösen av pensionsåtaganden.

Denna promemoria berör inte redovisning av pensionskostnad eller pensionskund i koncernredovisningar upprättade enligt internationell redovisningsstandard (IAS 19).

Den nya beräkningsgrunden i förslaget börjar tillämpas vid beräkning av nominellt ränteantagande som ska användas från den 1 januari 2015, det vill säga för de verksamhetsår som avslutas under år 2015. Möjlighet finnas även liksom tidigare att tillämpa de nya antagandena för innevarande räkenskapsår (kalenderår) 2014.

Tjänstepension och tryggandelagen

Tjänstepension kan antingen ha sin grund i ett kollektivavtal eller grunda sig på en individuell utfästelse från arbetsgivaren till enskilda arbetstagare. Antalet arbetstagare, som är berättigade till tjänstepension, uppgår för närvarande till ca 4 miljoner². Omkring 90 % av dessa omfattas av kollektivavtal om tjänstepensionsplan. Det finns inga lagstadgade krav på hur arbetsgivarens utfästelse ska vara utformad, utan det råder avtalsfrihet.

Det finns en civilrättslig och en skatterättslig³ definition av vad som avses med pensionsplan. Den civilrättsliga definitionen av så kallad allmän pensionsplan ges i 4 § lagen (1967:531) om tryggnad av utfästelse m.m. (tryggandelagen). Med allmän pensionsplan avses sådana allmänna grunder för pensionering av arbetstagare eller arbetstagarers efterlevande som innehåller regler om tryggnad av arbetsgivarens utfästelse genom kreditförsäkring, avsättning till pensionsstiftelse enligt tryggandelagen eller annan likvärdig anordning. De allmänna grunderna ska på arbetstagararsidan vara godkända av en central arbetstagarorganisation.

När det gäller avsättning som tryggas i balansräkningen (kontotryggande) sker detta normalt i förening med kreditförsäkring.

Tryggande i pensionsstiftelse kan kombineras med att arbetsgivaren tecknar kreditförsäkring. Stiftelsens uppgift är att förvalta kapital för att trygga arbetsgivarens utfästelser om pension. Skuldsidan i en sådan stiftelses balansräkning består av eget kapital och eventuella kortfristiga skulder. Eget kapital är helt övervägande och består av stiftelsekapital, balanserat resultat och årets resultat. Skuldsidan har inga avsättningar för pensionsutfästelser.

² Regeringens proposition 2004/05:165 om Nya regler för tjänstepensionsinstitut sid 78.

³ 58 kap. 20 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Totalt finns ungefär 2 100 pensionsstiftelser⁴ och av dessa har 75 stycken fler än 100 medlemmar⁵ och är därmed registrerade både hos Finansinspektionen och hos berörd länsstyrelse. De hos Finansinspektionen registrerade pensionsstiftelserna har ett kapital på ungefär 200 miljarder kronor och av dessa stiftelser är knappt hälften kreditförsäkrade hos försäkringsbolaget PRI Pensionsgaranti. PRI kreditförsäkrar totalt 40 pensionsstiftelser.

Huvuddelen av pensionsstiftelserna tryggar små familjeägda företags tjänstepensioner. Dessa har sammantaget ett kapital på ca 8 miljarder kronor.

Det finns inget krav på att pensionsstiftelsens tillgångar ska täcka arbetsgivarens pensionsåtagande. Arbetsgivaren måste bokföra en skuld som motsvarar skillnaden mellan tillgångarna och pensionsreserven i sin balansräkning vid ofullständig fondering.

De företag med avsättning till stiftelse eller särskild redovisning av medel i balansräkning och som har en kreditförsäkring hos PRI och har kollektivavtalsplanen ITP2, tillämpar en särskild räntesats vid beräkning av avsättning för sina pensionsåtaganden, den så kallade PRI-räntan (4 procent för 2012). Räntan och andra parametrar som används vid denna beräkning av pensionsskuld fastställs av Pensionsregistreringsinstitutet (PRI) som är en ideell förening.

Anledningen till att de PRI-anslutna företagen med kollektivavtalsplan ITP2 inte tillämpar den ränta som föreskrivs enligt Finansinspektionens föreskrifter är att parterna på arbetsmarknaden anser att grunderna för beräkning av kapitalvärde är en del av de allmänna grunderna för en allmän pensionsplan och som sådan ligger inom arbetstagarparternas beslutsområde.

Antal företag med ITP2 kollektivavtal som var kreditförsäkrade hos PRI år 2012 uppgick till ca 1100 och deras samlade pensionsskuld var 141 miljarder kronor. Den översyn av Tryggandelagen som för närvarande pågår⁶ kan komma att beröra denna fråga.

Särskild redovisning genom avsättning i balansräkning omfattas inte av tjänstepensionsdirektivet⁷ och stiftelsen får ej utfästa pension⁸. Aktsamhetsprincipen är dock införlivad genom tryggandelagen så att den gäller för stiftelsernas placeringsregler⁹.

Berörda företag

⁴ 2012-03-16 EIOPA-OPC-12-022_Survey on the implementation of the small IORPs exemption SE.

⁵ Lag (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. 9a§

⁶ Dir 2012:22 Översyn av regleringen om tjänstepension samt beskattningen av livförsäkringsföretag.

⁷ Prop. 2004/05:165 s 109.

⁸ Lag (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. 12 §.

⁹ Prop. 2004/05:165 s 2.

För närvarande påverkar alltså det av Finansinspektionen bestämda ränteantagandet enligt föreskrifterna framför allt arbetsgivarnas avsättningar som tryggas på annat sätt än kreditförsäkring via PRI och som inte kan tillämpa PRI-ränta. Många av de stora företag som är kreditförsäkrade hos PRI har kompletterande avsättningar i pensionsstiftelser. Även i mindre företag tryggar ägarna ofta sina pensioner i pensionsstiftelser.

Inom det privata näringslivet dominerar nominell värdering av pensionsskulden. Vid värderingen av pensionsskulden, enligt tryggandegrunderna, är ränteantagandet den parameter som har störst påverkan på skuldens storlek.

De större stiftelserna utanför PRI är cirka 40 stycken och de små drygt 2 000 . Förvaltad kapital utgörs av uppskattningsvis 100 miljarder kronor för de stora stiftelserna och 8 miljarder kronor för de små. Vidare återfinns vissa delar av tryggandegrunderna i några av tjänstpensionskassornas stadgar samt används inom statlig verksamhet. Kommun- och landstingssfären berörs i praktiken inte då de arbetar med egna ränteantaganden, med undantag för bolagen inom sfären.

Bemyndiganden, legala förutsättningar och tillsyn

Genom 1 § i Förordning med bemyndiganden för Finansinspektionen att meddela föreskrifter om försäkringstekniska grunder (SFS 2007:721) har Finansinspektionen bemyndigande att meddela föreskrifter om försäkringstekniska grunder för beräkning av kapitalvärde av intjänad pension.

Finansinspektionen har normalt inte tillsyn över den verksamhet där tillämpning av tryggandegrunderna sker. Det är därför svårt att göra en uppskattning av i vilken grad tryggandegrunderna används. Det går inte att ange alla företag eller antalet som berörs av de föreslagna ändringarna.